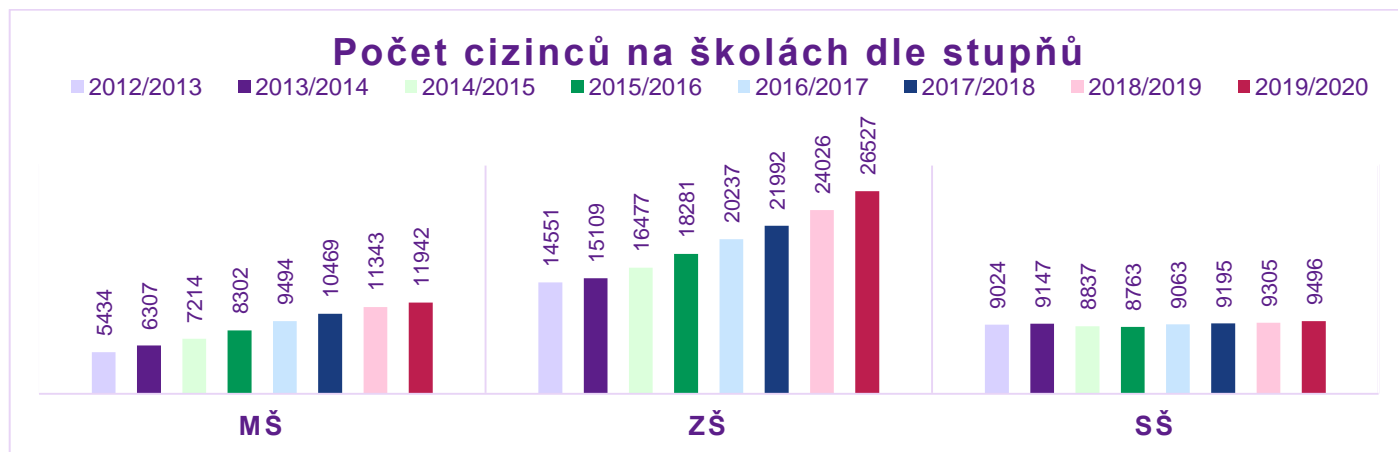

Mladí cizinci mimo vzdělávací systém ČR

Trend dlouhodobého a setrvalého nárůstu počtu cizinců žijících na území ČR se projevuje i v českém školství. Výjimkou je jejich zastoupení **na středních školách**, kde jejich **počet stagnuje**. V populaci tak existuje disproporčně velké množství mladých cizinců, kteří **zůstávají mimo vzdělávací systém**. Závazkem vyspělé společnosti je i zajištění rovných příležitostí pro všechny žáky, což je i jednou z hlavních priorit vládní vzdělávací Strategie 2030+. Nejen ze zahraniční zkušenosti je přitom zjevné, že vyčleňování skupin obyvatel z hlavního vzdělávacího proudu a jejich nedostatečná integrace mohou mít katastrofální a dlouhodobé celospolečenské následky. Promarněný potenciál schopných mladých lidí má v neposlední řadě také **značný dopad ekonomický**.

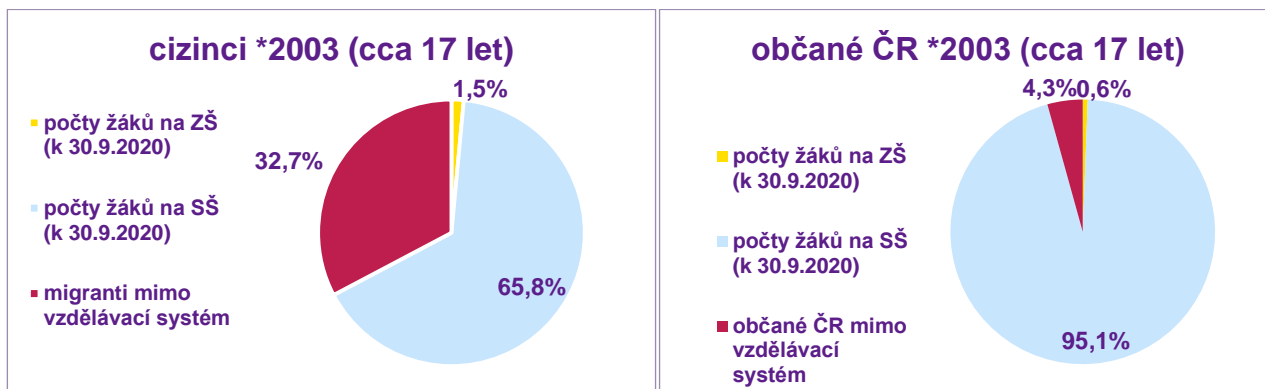
Srovnání cizinců a občanů ČR 15-18 let mimo vzdělávací systém¹

Alarmující je nedostatečné začlenění mladých migrantů do vzdělávání v porovnání se scholarizací českých občanů ve stejném věku, které ukazují tabulky níže. Mladí cizinci a s nimi i česká společnost jako celek doplácí na to, že jejich začleňování do vzdělávání doposud stojí stranou pozornosti. Tento problém ale vzniká již na základních školách.

Počty cizinců v ČR, ve školách a mimo vzdělávací systém						Počty občanů ČR v ČR, ve školách a mimo vzdělávací systém					
rok narození	počty cizinců v ČR, k 31.12.2019	počty žáků cizinců na SŠ, k 30.9.20	počty žáků cizinců na ZŠ, k 30.9.20	cizinci mimo vzdělávací systém	podíl cizinců mimo vzdělávací systém	rok narození	počty občanů ČR, k 31.12.19	počty žáků z ČR na SŠ, k 30.9.20	počty žáků z ČR na ZŠ, k 30.9.20	občané ČR mimo vzdělávací systém	podíl obč.ČR mimo vzdělávací systém
2002 (cca 18 let)	3 748	1 751	4	1 993	53,2%	2002 (cca 18 let)	91 138	81 324	227	9 587	10,5%
2003 (cca 17 let)	3 437	2 261	51	1 125	32,7%	2003 (cca 17 let)	91 892	87 378	554	3 960	4,3%
2004 (cca 16 let)	3 405	2 140	328	937	27,5%	2004 (cca 16 let)	95 643	89 883	3 509	2 251	2,4%
2005 (cca 15 let)	3 417	1 085	1 562	770	22,5%	2005 (cca 15 let)	100 291	51 635	47 597	1 059	1,1%

¹ Údaje za počty osob celkem se vztahují k jinému časovému bodu než počty žáků. V případě cizinců se ale dá očekávat, že mezi 31.12.2019 a 30.9.2020 počty osob v daných věkových skupinách spíše vzrostly, než se snížily, proto by výsledný rozdíl mezi všemi osobami a žáky a následně i podíl osob mimo vzdělávací systém byly ještě vyšší než v tuto chvíli.

Srovnání scholarizace cizinců a občanů ČR ve věku 17 let² a finanční dopady

Srovnání ukazuje, že **cizinců ve věku 17 let je třetina mimo vzdělávací systém**, což je násobně více než u vrstevníků z ČR. Česko tak přichází o jejich vzdělávací, ale i ekonomický potenciál. Vzdělanější lidé mají totiž v průměru vyšší příjmy a odvádějí více i do státního rozpočtu. Rozdíl bilance vůči státu za průměrný produktivní věk jednotlivce, který má pouze základní vzdělání, a tím, kdo získal střední vzdělání s výučním listem, je **2,3 milionu Kč**, u SŠ s maturitou dokonce **2,8 milionu**.³

V populačním ročníku cizinců, kterým bylo ve sledovaném období cca 17 let, bylo 1125 osob mimo vzdělávací systém. Tito mladí cizinci tedy nezískají výuční list, **stát tedy přichází o více než 2,6 miliardy Kč**⁴. Obdobné ekonomické dopady pro státní rozpočet budou **každý další rok**, dokud se situace nezlepší a nebude řešena systémově.

Odhadované průměrné **náklady optimalizované jazykové přípravy** na jednoho žáka (napříč stupni - MŠ až SŠ) by přitom činily v porovnání s touto částkou zanedbatelných **28 605 Kč**⁵.

Mladí migranti častěji než občané ČR:

- 1) ke studiu SŠ vůbec nenastoupí
- 2) nedostanou se na obory odpovídající jejich potenciálu a zájmu
- 3) zažívají na SŠ neúspěch a ze vzdělávání předčasně odcházejí
- 4) nevládnou SŠ řádně ukončit maturitou či závěrečnou zkouškou

Hlavní příčiny neúspěchu na SŠ:

- **nedostatečná jazyková příprava na ZŠ** – deficit v přípravě pocítí žáci jako tvrdý náraz při přechodu na SŠ
- řada žáků migrantů **opouští ZŠ předčasně** – menší možnosti následného studia a uplatnění
- neexistence **jazykové přípravy pro nově příchozí s ukončenou ZŠ** před nástupem na SŠ
- **přijímací zkoušky na SŠ nejsou přizpůsobeny** žákům bez dostatečné znalosti jazyka
- **nedostatečná podpora** a využívání podpůrných opatření během studia SŠ
- **státní maturity** neberou dostatečně v potaz žáky bez dostatečné znalosti jazyka a znevýhodňují je
- **špatná integrace** na úrovni jednotlivců a jejich rodin; špatná orientace v systému, nedostatek informací a podpory a návazných služeb, které by situaci zlepšily

Vzdělání a jazyková vybavenost jsou zásadními předpoklady integrace migrantů do společnosti. Neexistence adekvátního systému jazykové přípravy **je vzhledem k rostoucímu počtu migrantů v ČR každým rokem větším problémem a v rozporu s deklarovanými prioritami integrační a vzdělávací politiky**. V kombinaci s chybějící podporou při studiu SŠ a neexistencí opatření, která by mladé migranty ve vzdělávání (nad rámec povinné docházky) udržela, jsou každý rok nevratně poznamenány životní dráhy dalších populačních ročníků mladých migrantů. Situace již nesnese dalších odkladů, a proto požadujeme okamžitá řešení v podobě **zavedení jazykové přípravy a podpory ve vzdělávání**, včetně vynaložení odpovídajících (obzvláště vzhledem k přínosu velmi skromných) finančních prostředků.

² Vzhledem k faktorům, které mohou způsobit zkreslení dat, jsme jako pro srovnání nevhodnější vyhodnotili věkovou kohortu 17letých.

³ PAQ Research, 2021. Mají děti v Česku stejné šance ve vzdělávání? Hlavní zjištění studie Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity.

⁴ Odhad nebere v úvahu mimo jiné dodatečný přínos odstranění systémových překážek rovnosti vzdělávání na vyšších stupních vzdělání u studentů, kteří v systému zůstali, ale mohli by dosáhnout vyššího vzdělání (maturitního nebo vyššího) než za současného stavu.

⁵ META, o. p. s., 2021. Strategické cíle pro jazykovou přípravu a rovné příležitosti pro roky 2021–2022 (str. 31) <https://meta-ops.eu/publikace/strategicke-cile-2021-2022/>